

БЕЛОГУБОВА ОКСАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ДОКТРИНАЛЬНІ ПОГЛЯДИ НА ВІДОКРЕМЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ТРУДОВОГО ПРАВА

У галузі міжнародного приватного права відокремлюють самостійну сферу правового регулювання трудових відносини з іноземним елементом. Такого погляду дотримується значна кількість науковців – як вітчизняних, так й іноземних. Деякі науковці вказують на відокремлену галузь, підгалузь – міжнародне приватне трудове право, деякі відокремлюють самостійну підсистему – трудові відносини у міжнародному приватному праві.

Н. О. Хаустова зазначає, що трудові відносини з іноземним елементом традиційно займають спеціальний розділ міжнародного приватного права, оскільки трудові та цивільні відносини при наявних відмінностях об'єднані загальними принципами приватноправового регулювання. Ця властивість обумовлює можливість у трудових відносинах з іноземним елементом застосувати інструментарій міжнародного приватного права [1, с. 3].

Л. П. Ануфрієва відзначає про існування інституту міжнародного приватного права – як сукупності норм, що регулюють приватноправові відносини міжнародного характеру, пов'язані з трудовою діяльністю [2, с. 610].

Проблематика особливостей правового регулювання трудових відносин з іноземним елементом знайшла відображення у спеціальних працях іноземних та вітчизняних вчених. Перш за все, слід зазначити фундаментальну працю професора А. С. Довгерта [3].

Причиною віднесення трудових відносин з іноземним елементом до сфери регулювання міжнародного приватного права є те, що «трудові і цивільні відносини ... об'єднані спільними принципами приватноправового регулювання. Ця їхня властивість і дає змогу у трудових відносинах з іноземним елементом застосувати до них інструментарій міжнародного приватного права...» [3, с. 15].

На підставі дослідження матеріально-правового і колізійно-правового методу захисту трудових прав з іноземним елементом Н. О. Хаустова обґрунтовує необхідність виділення міжнародного приватного трудового права в підгалузь міжнародного приватного права [1, с. 15].

Міжнародне приватне трудове право розглядають як сукупність норм та принципів, які регулюють трудові відносини приватноправового характеру, у яких є іноземний елемент. На обґрунтованість виділення міжнародного приватного трудового права у міжнародне приватне право свідчить Розділ VIII. Колізійні норми щодо трудових відносин Закону України «Про міжнародне приватне право». Норми щодо регу-

лювання трудових відносин з іноземним елементом містять закони та кодекси інших держав.

Для включення правовідносин в об'єкт міжнародного приватного права необхідною і достатньою умовою є наявність двох критеріїв: 1) відносини повинні мати приватноправову природу і 2) бути ускладненими іноземним елементом (тобто бути пов'язаними з юрисдикцією більш, ніж однієї держави). Приватноправову природу правовідносин характеризують такі властивості, як диспозитивність, рівність учасників і принцип автономії волі сторін.

Трудові відносини, маючи змішану, приватно-публічну природу, безсумнівно, в певній мірі відповідають зазначеним властивостям. Прояв змішаного характеру у трудових правовідносинах означає наявність в них, з одного боку, яскраво вираженого публічного початку, спрямованого, перш за все, на захист прав працівників, а, з іншого боку, – приватного початку, пов'язаного з диспозитивністю, волевиявленням сторін трудового договору. Ця особливість трудових правовідносин повною мірою відбивається і на виділенні міжнародного приватного трудового права, диференціації відносин з іноземним елементом, йому загалом властивих, від публічних відносин, що характеризуються підпорядкуванням одного суб'єкта волі іншому, використання такого методу впливу на суспільні відносини, як заборони і зобов'язування учасників.

Другим критерієм віднесення трудових відносин до міжнародного приватного права є їх зв'язок з юрисдикцією більш ніж однієї держави. Така кваліфікація настає при наявності у відносинах іноземного елемента.

Можливість об'єднання в рамках ММрП цивільних і частини трудових відносин обумовлена застосуванням щодо них принципів приватноправового регулювання. «Не вдаючись в детальний аналіз різних підходів щодо співвідношення цивільного і трудового права, – писав А. С. Довгерт, – варто лиш підкреслити, що трудові та цивільні відносини, враховуючи різницю між ними об'єднані загальними принципами приватноправового регулювання. Ця властивість і надає можливість в трудових відносинах з іноземним елементом застосувати інструментарій міжнародного приватного права, що розроблювався, головним чином, під впливом міжнародних цивільних відносин» [3, с. 13].

На нашу думку, міжнародне приватне трудове право характеризується деякими особливостями, які відрізняють його від класичних приватноправових відносин з іноземним елементом. По-перше, у сфері трудового права з більшою силою, ніж у цивільному чи сімейному праві, проявляє себе публічно-правове начало, обмежуюча дія колізійних норм країни суду і, як наслідок, застосування іноземних законів. По-друге, особливості джерельного складу міжнародного приватного трудового права пов'язані зі змішаною, приватно- та публічно-правовою характеристикою трудового права. Регламентація трудових правовідносин відбувається на засадах взаємодії приватноправового і публічно-правового регулювання. По-третє, до джерел міжнародного приватного трудового права слід відносити локальні нормативні акти

(колективні угоди, у тому числі міжнародного характеру; положення про персонал та ін.), що містять колізійні і матеріальні норми, які регулюють трудові відносини з іноземним елементом. По- четверте, перелік суб'єктів міжнародного приватного трудового права слід доповнити такими суб'єктами, як трудовий колектив, профспілкові органи, адміністрація підприємства.

Таким чином, норми, які регламентують трудові відносини з іноземним елементом, формують самостійну підсистему міжнародного приватного права – міжнародне приватне трудове право. При цьому, її особливістю є комплексний характер, який, як правильно зазначила на основі аналізу міжнародних документів Н. О. Хаустова: «регулювання трудових правовідносин носить комплексний характер: вони регулюються нормами міжнародного приватного права і нормами міжнародного публічного права» [1, с. 72]. Причому, підкреслимо, у деяких випадках важко провести межу при аналізі конкретних правовідносин між приватним і публічним правом, оскільки ігнорування певних механізмів внаслідок належності їх іншій сфері (публічній чи приватній) призводить до фрагментарності та пробільності дослідження.

Список використаної літератури:

1. Хаустова Н. А. Защита трудовых прав граждан в международном частном праве : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Москва, 2006. 190 с.
2. Ануфриева Л. П. Международное частное право : в 3-х т. : учебник. Москва: Издательство БЕК, 2000. Т. 2. Особенная часть. 656 с.
3. Довгерт А. С. Правовое регулирование международных трудовых отношений: учебное пособие. – Киев: НМК ВО, 1992. 248 с.

Ключові слова: міжнародне приватне трудове право, іноземний елемент, трудові відносини, матеріально-правове регулювання, приватно-публічні відносини.

Ключевые слова: международное частное трудовое право, иностранный элемент, трудовые отношения, материально-правовое регулирование, частно-публичные отношения.

Key words: international private labor law, foreign element, labor relations, substantive regulation, private-public relations.

ХАРИТОНОВ РОМАН ФЕЛКСОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук*

СПІВВІДНОШЕННЯ ГАЛУЗЕВОЇ ЮРИДИЧНОЇ КОМПАРАТИВІСТИКИ З ПОРІВНЯЛЬНИМ РЕЛІГІЄЗНАВСТВОМ

Взаємодію галузевої юридичної компаративістики із порівняльним релігієзнавством можна визначити у певних межах. По-перше, історичні етапи становлення та розвитку цих наукових напрямів збіга-